

ἐπιστηρίζεται εἰς τὴν ὑπαρξιν τοῦ Θεοῦ· καὶ ὁ ὁρθὸς λόγος ἀποδεικνύει εἰς ἡμᾶς, ὅτι ὀφείλομεν νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτὸν τὴν πλέον εὐλογίαν καὶ καθαρὰν λατρείαν· διότι ὁμολογοῦντες, ὅτι ὑπάρχει Ὁν ὑπέρτατον, εἰς Θεὸς ποιητὴς τοῦ παντός, καὶ ὅτι εἴμεθα λογικὰ ποιήματα αὐτοῦ, ἀναγκασίως ὀφείλομεν νὰ θεωρῶμεν τὴν εἰς Θεὸν λατρείαν ὡς δόγμα ἀναντίρρητον. Τὰ δικαίωματα τοῦ πλάστου, καὶ τὰ καθήκοντα τοῦ λογικοῦ πλάσματος αὐτοῦ βεβαιοῦσι τὴν ἀλήθειαν ταύτην καθ' ὅλην αὐτῆς τὴν ἐνέργειαν. Ὅτι εἴμεθα, καὶ ὅτι ἔχομεν, τὰ πάντα ἐλάβομεν παρὰ τοῦ Ποιητοῦ· εἶναι λοιπὸν καθήκον ἡμῶν ἀπαραίτητον νὰ προσφέρωμεν εἰς αὐτὸν ὑπόκλισιν καὶ λατρείαν, εὐγνωμονοῦντες καὶ ὁμολογοῦντες οὕτως, ὅτι πάντα ἔχομεν ἐξ αὐτοῦ καὶ δι' αὐτοῦ. Εἶναι καὶ τοῦ Θεοῦ δικαίωμα οὐσιῶδες καὶ ἀναπόσπαστον νὰ ἀπαίτηται λατρείαν λογικὴν παρὰ τῶν λογικῶν αὐτοῦ ποιημάτων.

Λατρείαν λέγοντες, ἐννοοῦμεν γενικῶς τὰς τελετὰς καὶ ἱερουργίας, αἵτινες συνεστάθησαν διὰ νὰ δεικνύωμεν τὴν εἰς Θεὸν ὑπόκλισιν ἡμῶν καὶ εὐχαριστίαν. Πρέπει νὰ ὀδηγῶσι τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν ἀρετὴν· ἄλλως, ἀποτυγχάνουσι τοῦ καθ' αὐτὸ σκοποῦ, διὰ τὸν ὁποῖον συνεστάθησαν.

Δύο δὲ εἶναι τὰ εἶδη τῆς εἰς Θεὸν λατρείας, ἡ μὲν ἐσωτερικὴ, ἡ δὲ ἐξωτερικὴ. Ἡ ἐσωτερικὴ λατρεία ὑπάρχει εἰς τὰ αἰσθήματα τοῦ σεβασμοῦ, τοῦ θαυμασμοῦ, τῆς ἀγάπης· καὶ τῆς εὐγνωμοσύνης, αἵτινα ὀφείλομεν διὰ θεοφιλίας σκέψωσι καὶ μελέτης νὰ αἰσθανώμεθα πρὸς τὸν Θεόν, καὶ νὰ θεωρῶμεν αὐτὰ ὡς πνεῦμα ψυχῆς καὶ πίστεως. Τὸ πρὸς Θεὸν εἰσελθεῖν, ἢ φθῆναι, πρέπει νὰ ᾔνοι· ὡς υἱοῦ πρὸς πατέρα, κατὰ βαθμὸν ὅμως πολὺ ὑψηλότερον· διότι ὁ Θεὸς δὲν εἶναι τύραννος, ὥστε νὰ φοβώμεθα αὐτὸν ὡς δούλοι· ἀλλὰ πατήρ καὶ δημιουργὸς πανάγαθος, οὗ τὴν εἰς ἡμᾶς ἔπειρον ἀγαθότητα συλλογίζόμενοι, ὀφείλομεν νὰ φοβώμεθα μὴ πράττωμεν τι ἐναντίον εἰς τὸ πατρικὸν καὶ πανάγαθον αὐτοῦ θέλημα. Τὸ θέλημα αὐτοῦ εἶναι ὁ νόμος τῶν ἐσωτερικῶν διανοητικῶν καὶ ἐξωτερικῶν ἡμῶν πράξεων· καὶ ἡ τήρησις τοῦ νόμου τούτου εἶναι ἡ εὐδαιμονία ἡμῶν. Μακάριοι, φωνάζει ὁ Προφήτης Λαβὶδ, μακάριοι οἱ ἄλμωμοι ἐν ὁδῷ, οἱ πορευόμενοι ἐν νόμῳ Κυρίου· καὶ λύχνος τοῖς ποσὶ μου ὁ νόμος σου, καὶ φῶς ταῖς τρίβους μου. Ὀφείλομεν νὰ ἀγαπῶμεν τὸν Θεόν, διότι ἔχει ἐν ἐκτενῶ πάσας τελειότητας, πάσας ἀγαθότητας, καὶ διότι ἔδειξεν εἰς ἡμᾶς καὶ καθ' ἐκάστην δεικνύει τὴν ἀγαθότητα αὐτοῦ. Ἡμεῖς ἀγαπῶμεν αὐτὸν, ὅτι αὐτὸς πρῶτος ἠγάπησεν ἡμᾶς. (1) Ἡ εἰς Θεὸν εὐγνωμοσύνη θεωρεῖται, εἰς βαθεῖαν συναίσθησιν τῶν παρ' αὐτοῦ εὐεργεσιῶν, εἰς τὴν ἀγάπην καὶ εἰς τὴν καθαρὰν καὶ λογικὴν προσκύνησιν· διότι χωρὶς τούτων, πάντα

(1) Ἰωάν. α'. Ἐπιστολ. δ'. 19.